

ipak ne može se nikako postignuti pukom podporom materijalnom. Propagatori socijalnoga pitanja takve su iluzije stvorili u radničkoj kasti, da je ona danas gotovo uvjerena, da je jedina vrijedna i zvana stvoriti na zemlji raj. To je očevidno bolest, koju može izliječiti samo prosvjeta. Društvo mora podići radničke škole, kojim ne će biti svrhom tek mekanička dresura, nego takodjer uljudba uma i srca. Plemeniti, radini i mudri učitelji imati će radnikom podati zdrave nazore medju inim i o svietu: i to takve nazore o svietu, koji će ih moći uvjeriti, da vasioni sviet nije ino nego ogromna radionica, u kojoj svi ljudi imadu svoju zadaću riešiti točno i pošteno, pa zato da i radnički stališ nije manje vriedan od drugoga — ako on sviestno izpunja svoju dužnost. Radnici neka uvide, da su i oni kao i svi ostali ljudi, kao i sve ostalo u svietu, listovi neuvehla lovorvienca, koga si je jedno vječno biće savilo oko premudre glave.

Ovakova naobrazba radnikâ jedino je moguća obrana proti socijalnomu pitanju — tomu sisifskomu kamenu, koga pojedinci valjaju u brieg, a koji cielomu društvu pada na glavu.

Obično sredstvo, kojim radništvo nastoji odmoći biedi svojoj, jesu strajke. O njih ne trebamo ovdje govoriti. Spominjemo ipak, da izkustvo pokazuje, da su strajke najkukavnije sredstvo, kojim se radnički stališ služi, da pokaže tobožnje svoje poslanstvo u svietu. One su mačem, koji no, dirnuv grudi napadnutoga, umnožanom se silom odbija i smrtno rani grudi napadača.

Još nam se jednom vratiti k ideji pravednosti. Imperativ njezin glasi: dobro i zlo djelo ima se odmieniti! Odmjena je po tom dvojaka: nagrada i kazna. Ova posljednja i jest, koju nam ovdje valja razmotriti.